

О. О. Несвірський

Житомирський державний університет імені Івана Франка
Науковий керівник: канд. філол. наук, доцент кафедри англійської
філології та перекладу М. В. Полховська

Критерії виокремлення категорії медіопасиву в сучасній англійській мові

Тенденції розвитку сучасного мовознавства вказують на підвищений інтерес до дослідження інтеграційних процесів синтаксису, семантики та прагматики. Серед актуальних завдань сучасної лінгвістики особливе місце займає аналіз засобів вираження категорії медіопасиву, оскільки дослідження цієї категорії не є суто проблемою морфології або синтаксису. Скоріше мова йде про знаходження цієї категорії на перетині синтаксису та семантики.

Сучасна лінгвістична наука налічує праці, в яких категорія медіопасиву розглядається у співвідношенні з категоріями

перехідності/неперехідності, стану, каузативності, ергативності [3; 4]. **Актуальність** нашого дослідження визначається браком праць, в яких би наводився комплексний аналіз категорії медіопасиву. **Метою** нашої роботи є аналіз основних критеріїв виокремлення категорії медіопасиву в сучасній англійській мові.

Головною особливістю вираження категорії медіопасиву в сучасній англійській мові (на відміну від німецької (де використовується рефлексивний займенник) або російської чи української (де використовується рефлексивний клітик) є відсутність додаткового морфологічного маркера у формі дієслова. Саме тому виокремлення цієї граматичної категорії викликає певні труднощі: дослідник розуміє, що дієслово у прикладі (1) вжито ані в активному, ані в пасивному стані (відсутня граматична форма пасиву), наприклад:

(1) *The cup breaks easily.*

Дієслово у реченні (1) морфологічно є активним, однак семантично наближається до пасивного.

Ядро категорії медіопасиву становить неперехідне вживання дієслів, що зазвичай використовуються в перехідному значенні. При цьому додаток перехідного дієслова виступає у функції підмета в реченнях з медіопасивною (медіальною) конструкцією. Однак, цей критерій не є вичерпним, оскільки об'єкт перехідної дії збігається за формою з суб'єктом неперехідної в ергативних дієсловах [2: 373-377]. На рівні лексико-концептуальної структури, тобто свого словникового значення/дефініції, дієслово в медіальній структурі не відрізняється від своєї ергативної реалізації:

(2) ергативна конструкція: *The cup **broke*** – [Y break] Some unspecified circumstances caused the cup to break.

(3) медіальна конструкція: *China cups **break** easily* – [Y break] Because of some inherent features of china cups it is easy, generally, to break them.

У реченні (2) обставина зміни невизначена, у (3) – довільна. Саме ознака "довільності" відрізняє форму ергатива від медіальної форми і саме вона є у певному розумінні "неповною", тобто потребує доповнюючого елемента. Тому у конструкціях середнього стану в дієсловах часто присутні як обов'язковий елемент обставини способу дії, часу чи місця, які вказують на умови чи обставини реалізації здатності об'єкта виконати дію, зазначену дієсловом [1: 49; 6]. При цьому найуживанішими є

адверби способу дії *well, easily*. До інших синтаксичних обмежувачів при визначенні медіальності дієслова є неможливість вживання агенса у поверхневій структурі речення, наприклад, **the cup beaks easily by Mary*, неможливість вживання медіальних конструкцій у будь-якому часі, відмінному від Present Simple, оскільки ці речення висловлюють загальну істину (*generic truth*): **yesterday the cup broke easily*.

Оскільки категорія медіопасиву знаходиться на перетині синтаксису та лексики, для її виокремлення окрім синтаксичних обмежувачів також важливі й лексичні, наприклад, **the book writes easily – the book reads easily* (залежність від семантики присудка), *I read this book vs This book reads easily – She wants to read my palm vs *My palm reads easily* (залежність від семантики підмета).

Отже, основними критеріями для виокремлення категорії медіопасиву є відсутність у поверхневій структурі речення агенса, вживання дієслова в поверхневій структурі речення в активному стані, обов'язкова наявність обставини. Перспективами подальшого дослідження є аналіз глибинної структури речення з медіопасивною конструкцією та встановлення основних механізмів його побудови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Долинина И. Б. Синтаксически значимые категории английского глагола / И. Б. Долинина. – Л.: Наука, 1989. – 215 с.
2. Лайонз Д. Введение в теоретическую лингвистику / Д. Лайонз [пер. с англ.]. – М.: Высшая школа, 1978. – 542 с.
3. Ackema P. The Middle Construction and the Syntax-Semantics Interface / P. Ackema, M. Schoorlemmer // *Lingua* 93. – 1994. – P. 59-90.
4. Barber C. Voice – Beyond the Passive / C. Barber // *Proceedings of the Annual Meeting of the Berkeley Linguistic Society*. – 1975. – № 1. – P. 16-25.
5. Bassac Ch. Middle Transitive Alternations in English / Ch. Bassac, P. Bouillon // *Many Morphologies*. – Somerville, MA: Cascadilla Press, 2002. – P. – 29-47.
6. Dixon R. A New Approach to English Grammar on Semantic Principles / R. Dixon. – Oxford: Clarendon, 1991. – 356 p.